

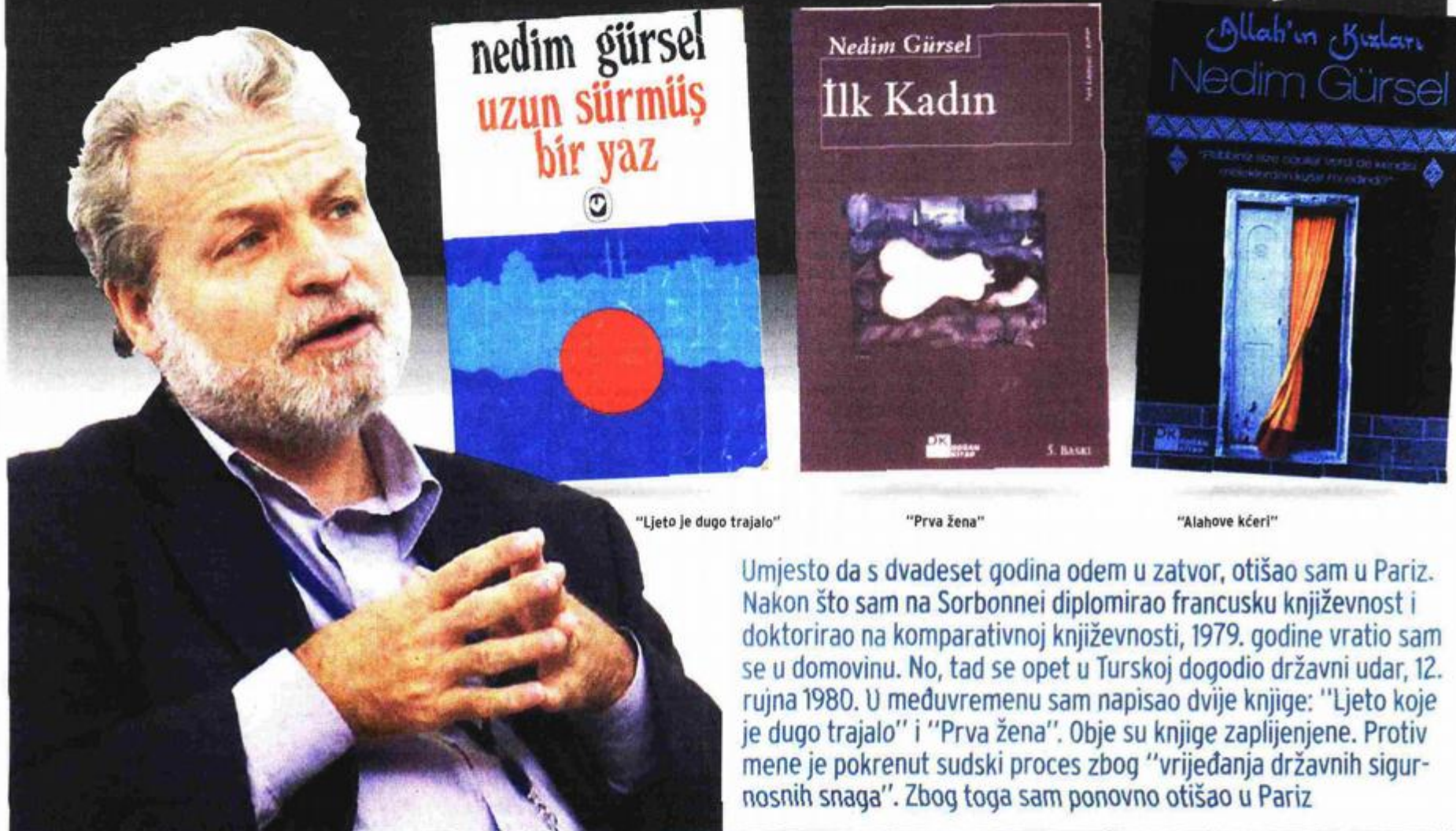
Evidencijski broj / Article ID: 13236747
Vrsta novine / Frequency: Dnevna
Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
Rubrika / Section:

Nedim Gürsel:
**Turska je sekularna
država, ali je politička
vlast sve autoritarnija**

RAZGOVOR: Nedim Gürsel, autor romana "Alahove kćeri", gost 18. sajma knjige u Istri

Turska je sekularna država, ali je politička vlast sve autoritarnija

"Ljeto je dugo trajalo"

"Prva žena"

"Alahove kćeri"

Umjesto da s dvadeset godina odem u zatvor, otišao sam u Pariz. Nakon što sam na Sorbonnei diplomirao francusku književnost i doktorirao na komparativnoj književnosti, 1979. godine vratio sam se u domovinu. No, tad se opet u Turskoj dogodio državni udar, 12. rujna 1980. U međuvremenu sam napisao dvije knjige: "Ljeto koje je dugo trajalo" i "Prva žena". Obje su knjige zaplijenjene. Protiv mene je pokrenut sudski proces zbog "vrijeđanja državnih sigurnosnih snaga". Zbog toga sam ponovno otišao u Pariz

Nedim Gürsel: U sekularnoj državi "vrijeđanje vjere" ne bi smjelo biti kažnjavano

Razgovarao Boris VINCEK

Turski pisac Nedim Gürsel, gost 18. Sajma knjige u Istri, student je sa Sorbonne, doktor suvremene književnosti, pripovjedač, esejist, književni kritičar i romanopisac. Pobjegao je iz Turske tijekom vojnog udara prije tridesetak godina i sada je naturalizirani državljanin Francuske. Direktor je u Nacionalnom centru za znanstvena istraživanja u Parizu. Objavio je nekoliko romana, zbirki pripovjedaka i eseja. Dobitnik je više turskih, francuskih i međunarodnih nagrada.

Turska bi morala pustiti na miru pisce i umjetnike

Njegov roman o rađanju islama u 6. stoljeću - "Alahove kćeri" objavljen je u Turskoj 2008. godine, ali Emre Bukagili, inženjer, podnio je tužbu protiv autora ističući da je njegov prikaz proroka Muhameda, njegovih žena i Kurana uvredljiv za muslimane.

Od Gürsela smo prvo htjeli doznati koji su bili njegovi razlozi odlaska iz Turske prije 30-ak godina.

- Ja nisam htio otići u Pariz, nego sam na to bio primoran. Iz Turske sam otišao s dvadeset godina. Kao što Paul Nizan kaže u prvoj rečenici svoga romana "Aden Arabie": "Imao sam dvadeset godina i nikada nikoga ne bih mogao uvjeriti da su to najljepše godine života." No, 12. ožujka 1971. u Turskoj se dogodio državni udar. Nastupilo je izvanredno stanje tijekom kojega je protiv mene pokrenut sudski proces zbog jednog mojeg teksta u časopisu "Prijatelji naroda", koji je bio vrlo popularan među ljevičarima. Vojni je sud tražio kaznu od sedam i pol godina. Umjesto da s dvadeset godina odem u zatvor, otišao sam u Pariz. Nakon što sam na Sorbonnei diplomirao francusku književnost i doktorirao na komparativnoj književnosti, 1979. godine vratio sam se u domovinu. No, tad se opet dogodio državni udar, 12. rujna 1980. U me-

duvremenu sam napisao dvije knjige: "Ljeto koje je dugo trajalo" i "Prva žena". Obje su knjige zaplijenjene. Protiv mene je pokrenut sudski proces zbog "vrijeđanja državnih sigurnosnih snaga". Zbog toga sam ponovno otišao u Pariz.

- **Već od objavljivanja prve zbirke pripovjedaka "Ljeto koje je dugo trajalo" imali ste problema s cenzurom. Naime, tvrdilo se da vrijeđate tursku vojsku. Što je u toj zbirci cenzorima bilo sporno?**

- Moja prva knjiga "Ljeto koje je dugo trajalo" 1976. godine je dobila nagradu Turskog jezičnog društva, ali je 1980. nakon državnog udara osuđena zbog "vrijeđanja vojske". U njoj opisujem razdoblje tiranije. Ali, ne izravno, nego alegorijski. Generali koji su se tada našli na vlasti naredili su da se knjiga zaplijeni jer su to doživjeli kao uvredu. Bio sam suđen i oslobođen.

- **Niste imali više sreće ni s romanom "Prva žena" - tada su cenzori smatrali da vrijeđate javni moral i 1983. godine za-**

branili knjigu u Turskoj. Kako ste na to reagirali? Jeste li očekivali takvu reakciju?

- Tako je, "Prva žena" je osuđena kao vrijeđanje morala, prema stavci 426. turskog kaznenog zakona. Govoriti u Turskoj u to vrijeme o seksualnosti bio je podvig koji je zahtijevao hrabrost. Sad više nije tako, ali se još uvijek ne može reći da u Turskoj postoji potpuna sloboda mišljenja. "Prva žena" govori o prvom seksualnom iskustvu jednog učenika iz internata. Prevedena je na mnogo jezika. Isto je i s "Ljetom koje je dugo trajalo". Obje se te knjige danas u Turskoj slobodno prodaju.

- **Knjiga s kojom ste u zadnje vrijeme imali problema je "Alahove kćeri" zbog koje ste završili na sudu zbog navodne uvrede islama, no optužbe su na kraju odbačene. Koliko Vas je taj zadnji napad iznenadio te kako ste se s njime nosili?**

- "Alahove kćeri" su, nažalost, osuđene prema 216. stavci turskog kaznenog zakona. Međutim, u sekularnoj državi

"vrijeđanje vjere" ne bi smjelo biti kažnjavano. Tom knjigom nisam namjeravao vrijeđati muslimane; to je roman koji propituje vjeru i govori o tome kako se vjeru može izgubiti. Tužitelj se žalio na oslobađajuću presudu. Posljednju će odluku donijeti Vrhovni sud. Taj proces još uvijek traje.

- **Kako objasniti ovakve napade na slobodu riječi represivnog aparata jedne države koja želi ući u Europsku uniju?**

- U Turskoj sve više jača autoritarni režim. A sloboda misli je jedna od temeljnih vrijednosti Europske unije, čak je, po meni, i najvažnija. Turska bi morala pustiti na miru pisce i umjetnike ukoliko još uvijek želi ući u EU.

Više ne primjenjujem autocenzuru

- **Problemi s cenzurom često pokreću mehanizam autocenzure - kako se borite protiv nje? Uspijevate li zaista pisati o stvarima koje želite pisati ili se u nekim poljima ipak suzdržavate?**

- **Bilo je razdoblja kad sam samome sebi postavljao cenzuru. Čak sam napisao i pripovijetku o duhovnoj zbrci koju takvo stanje izaziva kod pisca, zove se "Groblje nenapisanih knjiga". Ali sada više ne primjenjujem autocenzuru. Pišem kako želim. Bit će da moji tekstovi smetaju određenim skupinama, zato su "Alahove kćeri" na sudu.**

- **Kako ocjenjujete sadašnje stanje slobode govora u Turskoj? Hoće li Turska uspjjeti postati sekularna država u kojoj je pravo govora ljudsko pravo koje se poštuje?**

- Turska jest sekularna država, ali je politička vlast sve autoritarnija. Utjecaj konzervativnih i teokratskih struja jača svakim danom.

- **Koje su glavne kočnice razvoja Turske - gdje su ta žarišta cenzure i tko ju zapravo najviše provodi?**

- Rekao sam i u prethodnim odgovorima: Turska, nažalost, nikako ne uspijeva postati demokratska država u punom smislu te riječi.